

Қазақстанның зейнетақы жүйесінің тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар

маусым 2024 жыл

МСGPI 2023 Ғаламдық зейнетақы индексі. ҚР зейнетақы жүйесін бағалау.

Рейтингі	Ел	2023 жылғы индексің жалпы мәні	2023 жыл суб-индекстер			Бағалау 2023
			Лайықтылық	Тұрақтылық	Тұтастық	
1	Нидерланды	85,0	85,6	82,4	87,7	A
2	Исландия	83,5	85,5	83,8	80,0	
3	Дания	81,3	82,5	82,5	77,8	
4	Израиль	80,8	77,0	82,7	84,4	
5	Австралия	77,3	70,7	78,4	86,1	
6	Финляндия	76,6	77,4	65,6	90,9	B+
7	Сингапур	76,3	79,8	71,6	77,0	B
8	Норвегия	74,4	79,4	59,1	87,8	
9	Швеция	74,0	72,1	75,6	75,0	
10	Ұлыбритания	73,0	77,3	62,7	80,6	
11	Швейцария	72,0	69,6	70,6	77,9	
12	Канада	70,2	71,1	64,5	76,7	
13	Ирландия	70,2	77,1	54,4	81,1	
14	Чили	69,9	60,0	71,3	84,0	
15	Уругвай	68,9	84,0	46,2	76,5	
16	Бельгия	68,6	82,0	39,4	88,2	
17	Жаңа Зеландия	68,3	65,6	64,3	78,3	
18	Португалия	67,4	86,7	32,0	85,9	
19	Германия	66,8	79,8	45,3	76,3	
20	Қазақстан	64,9	46,9	74,8	80,0	C+
21	Гонконг	64,0	51,9	61,1	87,6	
22	АҚШ	63,0	66,7	61,1	59,5	
23	БАӘ	62,5	72,2	45,4	70,8	
24	Колумбия	61,9	62,9	55,4	69,3	
25	Франция	61,7	84,5	40,9	54,4	
26	Испания	61,6	79,7	28,5	79,2	
27	Хорватия	60,3	57,1	56,0	71,4	

Рейтингі	Ел	2023 жылғы индексің жалпы мәні	2023 жыл суб-индекстер			Бағалау 2023
			Лайықтылық	Тұрақтылық	Тұтастық	
28	Сауд Арабиясы	59,5	61,5	54,9	62,9	C
29	Польша	57,6	59,8	45,4	71,2	
30	Италия	56,3	72,7	23,7	75,9	
31	Жапония	56,3	59,2	46,5	65,6	
32	Малайзия	56,0	44,3	56,1	74,6	
33	Бразилия	55,7	70,4	28,5	70,1	
34	Перу	55,5	55,0	50,4	63,5	
35	Қытай	55,3	64,2	39,0	63,7	
36	Мексика	55,1	63,5	58,4	37,0	
37	Ботсвана	54,5	39,8	52,8	80,6	
38	ОАР	54,0	44,2	49,1	76,6	D
39	Тайвань	53,6	47,6	52,9	64,1	
40	Австрия	52,5	66,8	22,6	71,6	
41	Индонезия	51,8	41,6	50,6	69,8	
42	Оңтүстік Корея	51,2	39,0	52,7	68,5	
43	Таиланд	46,4	45,4	42,2	53,9	
44	Түркия	46,3	46,5	31,1	67,3	
45	Үндістан	45,9	41,9	43,0	56,5	
46	Филиппины	45,2	41,8	63,2	25,7	
47	Аргентина	42,3	56,3	29,5	37,8	
Орташа мәні		62,9	64,8	54,2	71,9	

«Лайықтылық» суб-индексі бойынша **38-ші орын**
 «Тұрақтылық» суб-индексі бойынша **7-ші орын**
 «Тұтастық» суб-индексі бойынша **14-ші орын**

Дүниежүзілік экономикалық форум зейнетке шыққаннан кейін адамдардың қаржылық қауіпсіздігінің жалпы деңгейіне анағұрлым әсер ететін үш негізгі бағытты анықтады:

1. Барлығын кепілдендірілген зейнетақымен қамсыздандыру
2. Жақсы басқарылатын және экономикалық тиімді зейнетақы жоспарларына/жүйелеріне қол жеткізуді жеңілдету
3. Жарна мөлшерлемелерін ұлғайту жөніндегі бастамаларды қолдау

МСGPI 2023 Ғаламдық зейнетақы индексі : зейнетақы жүйесін одан әрі дамыту бойынша ұсынымдар

МСGPI жалпы ұсынымдары

Көптеген адамдар зейнетақы жарналарын төлеу міндеттемесі бөлшегінсіз немесе "автоматты тіркеу" тетігінсіз ешқашан зейнетке жинамайтынын мойындай отырып, жалдамалы қызметкерлерді (жұмыспен қамтудың жаңа нысандарының қызметкерлерін қоса алғанда) және өзін-өзі жұмыспен қамтыған адамдарды жеке зейнетақы жүйесімен қамтуды ұлғайту

Мемлекеттік зейнеткерлік жасты және/немесе қазір де, болашақта да денсаулыққа түзетулермен өмір сүру ұзақтығының ұлғаюын ескере отырып, зейнетке шығу жасын арттыру, осылайша мемлекет қаржыландыратын зейнетақы төлемдеріне шығындарды азайтады

Егде жастағы адамдардың жұмыс күшіне көбірек қатысуына ықпал ету, бұл зейнетке шыққанда қолжетімді болатын жинақтарды арттырады және зейнеттегі өмір сүру кезеңінің жалғасатын ұлғаюын шектейді

Болашақта мемлекеттік зейнетақыға тәуелділікті азайту мақсатында, сонымен бірге көптеген жұмысшылардың үміттерін түзете отырып, зейнетақы жүйесі шеңберінде де, одан тыс та жеке жинақтаудың жоғары деңгейлерін көтермелеу

Гендерлік зейнеткерлік алшақтықты және көптеген зейнетақы жүйелеріндегі түрлі азшылық топтары үшін алшақтықты азайту шараларын енгізу

Зейнетақы жинақтарының мерзімінен бұрын жылыстауын қысқарту, осылайша жиі зейнетақы табысын қамтамасыз ету үшін пайдаланылатын тиісті салықтық қолдаумен жинақталған қаражаттың сақталуына кепілдік беру

Жеке зейнетақы жоспарларын басқаруды жақсарту және жоспарға қатысушылардың сенімін арттыру үшін ашықтықты енгізу

Қазақстанның зейнетақы жүйесінің тиімділігін арттыру бойынша ұсынымдар

I

Зейнетақы жүйесінде қолданылатын ең төменгі әлеуметтік стандарттарды параметрлеу арқылы ұзақ мерзімді перспективада мемлекеттік зейнетақының лайықтылығын қолдау

II

Жинақтаушы зейнетақы жүйесінен зейнетақы төлемдерінің өмір бойы қамтамасыз етілуі (аннуитизация)

III

Қамтуды кеңейту, зейнетақы жарналарын төлеудің толықтығы мен жүйелілігін қамтамасыз ету және ынталандыру

IV

Зейнетақы активтерін инвестициялық басқарудың тиімділігін арттыру

ҚР зейнетақы жүйесіне арналған МСGPI ұсынымдары

Ең қарттарды/зейнеткерлерді қолдаудың ең төменгі деңгейін арттыру

Үй шаруашылықтарын зейнетақы жинақтарының деңгейін арттыруға ынталандыру

Зейнетақы жинақтарына қолжетімділікті шектеу арқылы жинақтардың мерзімінен бұрын жылыстауын қысқарту

Өмір сүру ұзақтығы ұлғайған сайын егде жастағы адамдардың жұмыс күшіне қатысу деңгейін арттыру

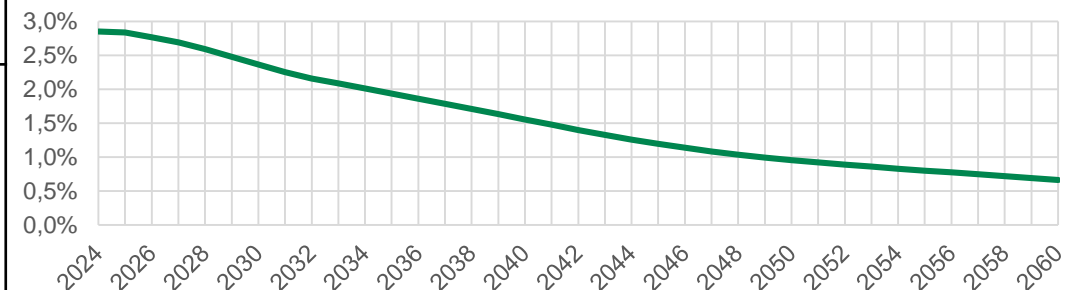
Зейнетақы жүйесіне қатысушылардың жылдық үзінділерінде болжамды зейнетақы төлемдерін көрсету бойынша талаптарды енгізу

Зейнетақымен қамсыздандыруға мемлекеттік бюджеттің шығыстары

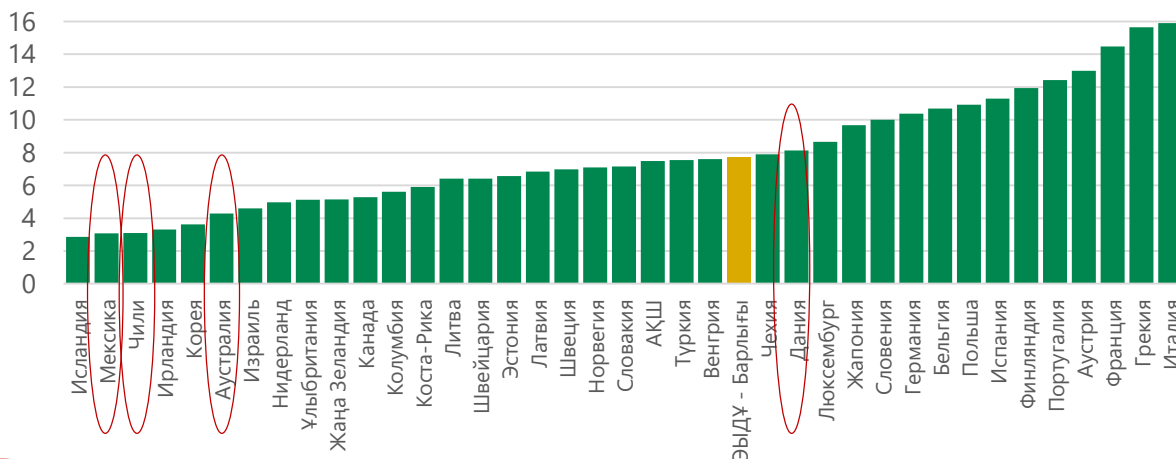
Зейнетақымен қамсыздандыруға ҚР-дағы мем.шығыстардың нақты үлесі (ЖІӨ-нен базалық зейнетақы (БЗ)+Ортақ зейнетақы (ОЗ), млрд теңгеде

Қазақстандағы көрсеткіштер	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Зейнетақымен қамсыздандыруға бюджеттің шығыстары (БЗ + ОЗ)	1 338	1 584	1 963	2 254	2 494	2 670	2 906
ЖІӨ	46 971	54 379	61 820	69 533	70 649	82 208	102 892
ЖІӨ-ден %	2,8%	2,9%	3,2%	3,2%	3,5%	3,2%	2,8%

ЖІӨ-ден зейнетақымен қамсыздандыруға (БЗ+ОЗ) ҚР-да мем.шығыстар үлесінің болжамы

2019 ж. ЭЫДҰ елдері бойынша ЖІӨ-ден %-бен мем.зейнетақы*:

○ - Жинақтаушы зейнетақы жүйесі басым елдер

ЖІӨ-ден (2,8%) %-бен Қазақстандағы бюджеттің ағымдағы шығыстары орташа ЭЫДҰ (7,7%) қарағанда 2,75 ретке төмен.

Қазақстанда бұл көрсеткіш 2050 жылға қарай **1%-дан төмендеу тенденциясына** ие болды:

- 1998 жылға дейінгі азаматтардың қол жетімді еңбек өтілінің біртіндеп қысқаруы есебінен **ОЗ мөлшерінің азаюына қарай**

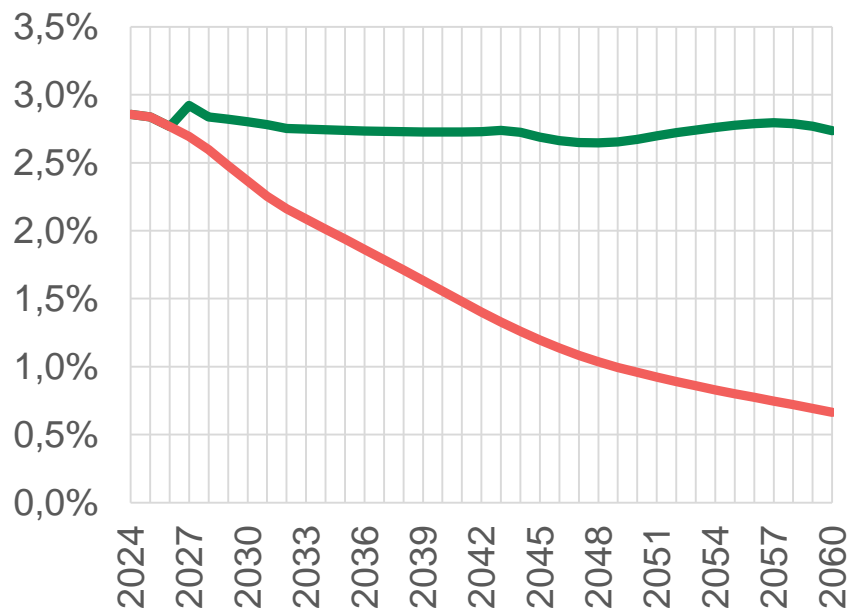
- **БЗ және ОЗ индексациялаудың түрлі параметрлеріне және олардың еңбек табысының өсуіне қарағанда жүйелі артта қалуына қарай.**

*Дереккөз: <https://data.oecd.org/socialexp/pension-spending.htm>

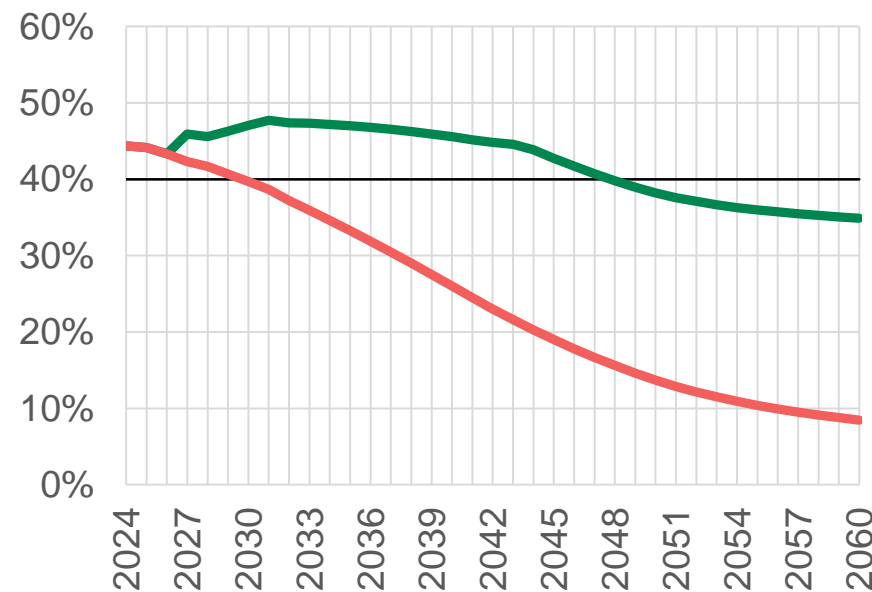
Зейнетақы төлемдері параметрлерінің тұрақтылығы (сценарийлер)

Сценарий	БЗ есептеу әдістемесінің сипаттамасы	БЗ диапазоны
1	ЕҚД-ға байлаулы болуды сақтау (ағымдағы заңнамаға сәйкес)	70% (мин) - 120% (макс) ЕҚД (2027 жылға қарай біртіндеп өсіру)
2	Ұсыныс: <ul style="list-style-type: none"> ЕТЖ-ға өту (медиандық жалақының 50%-ға дейін өсімімен) жыл сайынғы 2% нақты индексация (яғни инфляциядан жоғары) 	Ұсыныс: 55% (мин) ЕТЖ-дан 80% (макс) ЕТЖ-ға дейін біртіндеп өсіру

ЖІӨ-ден ЗТ-ға мем.шығыстардың үлесі

Медиандық жалақыдан ТАК (БЗ + ОЗ)

— Сценарий 1 — Сценарий 2

Ұзақ мерзімді болашақта мемлекеттік зейнетақының барабарлығын сақтау

1. Зейнетақы жүйесіндегі барлық зейнетақы төлемдерін болжау және есептеу үшін **ЕТЖ бірыңғай ең төменгі әлеуметтік көрсеткіш** ретінде айқындалсын.

Адекватты төлемдерді қамтамасыз ету үшін зейнетақы параметрлері еңбек табысының өсу қарқынын ескеруі тиіс (*орташа ЭЫДҰ бойынша: ЕТЖ медиандық жалақының шамамен 50% құрайды*).

2. **Мемлекеттік зейнетақыға бюджеттің шығыстарын тұрақтандыру және ЖІӨ 3% кем емес ұстап тұру**

(ЭЫДҰ-ның Австралия, Мексика, Чили және т.б. жинақтаушы зейнетақы жүйесі (ЖЗЖ) жұмыс жасайтын елдері бойынша ЖІӨ-нің 3-4% деңгейіне жуықтады)

Нәтижесінде, ел экономикасының және ЖІӨ-нің өсуіне қарай мемлекеттік зейнетақының деңгейі тиісті түрде артып отырады және бюджеттен зейнетақыға жұмсалатын шығыстардың деңгейі тұрақтанады (халықаралық тәжірибені ескере отырып).

Шартты-жинақтаушы жүйе (ШЖЖ) түрінде ЖМЗЖ енгізумен байланысты тәуекелдер

ЖМЗЖ тағайындау

Мақсаты: зейнетақы төлеу көздерін әртараптандыру үшін қосымша зейнетақы құрамдасын енгізу (мемлекеттік ортақ зейнетақының қысқаруын ескере отырып)

Ағымдағы талаптар (ҚР Әлеуметтік кодексіне сай):

- 1975 жылы және кейін туған қатысушыларға шектеу,
- төлемнің ең жоғары мөлшері бойынша шектеу – **2 ЕКД**,
- ШЖЖ-ден алғашқы төлемдер - **2038 жылдан ерте емес**
- шартты жинақтар жұмысшының **меншігі болып табылмайды** және мұраға берілмейді.

ШЖЖ-дан зейнетақы төлемдерінің төменгі мөлшерлемелерінің тәуекелдері

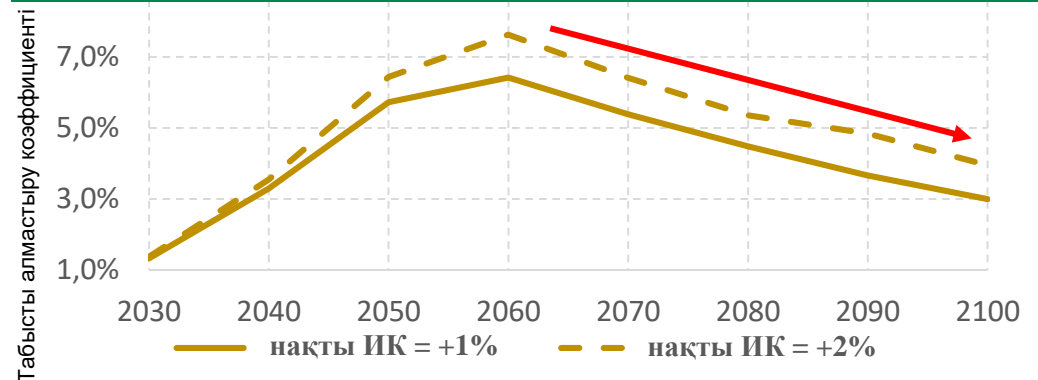
	2040	2050	2060
Теңгемен (ағымдағы бағада)			
Медиандық төлем	8 230	19 579	33 785
Орташа алынған төлем	12 224	27 036	39 081
ЕКД қатысты %-бен			
Медиандық төлем	22%	52%	90%
Орташа алынған төлем	33%	72%	105%

Дереккөз: БЖЗҚ бағалау есептері

ШЖЖ қатысушыларын қамту мен құқықтарын шектеу (2024 жылдан бастап 2060 жылдарға дейінгі болжам бойынша)

- **2,2 млн адамға дейін** – 1975 ж.т. дейін туған топтарды бөлу
- **1,6 млн адамға дейін** зейнет жасына жетпей жатып жинақтарға құқығынан айырылады, олардың отбасылары мұра алмайды
- **1,6 млн адамға дейін** шетелге ТТК-ға шығуға байланысты шартты жинақтарға құқықтарынан айырылады
- **0,5 млн адамға дейін** 2 ЕКД-дан жоғары төлемдерге жеткілікті қаражатты жинайды, бірақ толық көлемде өз шартты жинақтарын пайдалана алмайды

Төлем сомасы бойынша максималды шектеулер есебімен ШЖЖ-да зейнетақының лайықтылығын тұрақты төмендету тәуекелдері

Дереккөз: БЖЗҚ бағалау есептері

ИК – инвестициялық кіріс

ЖМЗЖ ендіру бойынша ұсынылатын тәсіл

Жарналар

Жеке зейнетақы шоттары (ЖЗШ)

Төлемдердің өміршеңдігіне кепілдік беру шоты (ТӨКШ)

- **Тағайындалуы:** 10% МЗЖ-ға ұқсас жеке зейнетақы жинақтары (салымшылардың жинақтарының өсімінің барабарлығын қамтамасыз ету үшін (халықаралық тәжірибені ескере отырып))
- **Салымшылар үшін артықшылықтар:**
  - меншік құқығы мен мұрагерлік құқығы
  - жеке зейнетақы жинақтарының және төлемдерінің өсімі
  - инвестициялық стратегияны таңдау мүмкіндігі
  - зейнетақы аннуитетін сатып алу мүмкіндігі
  - жұмысшылар мен жұмыс берушілерді ЖМЗЖ төлеуге ынталандыру
  - жұмыспен қамтуды және табыстың ашықтығын ресімдеу

- **Тағайындалуы:** алушы өзінің зейнетақы жинақтарынан артық өмір сүрген жағдайда ЖЗЖ-дан өмір бойы төлемдерді қаржыландыру (халықаралық тәжірибені ескере отырып)
- **Салымшылар үшін артықшылықтар:** Азаматтардың мүддесі үшін ЖЗЖ-дан зейнетақы төлемдерінің өмірлілігін, тұрақтылығын және барабарлығын қамтамасыз ету (халықаралық тәжірибені ескере отырып)

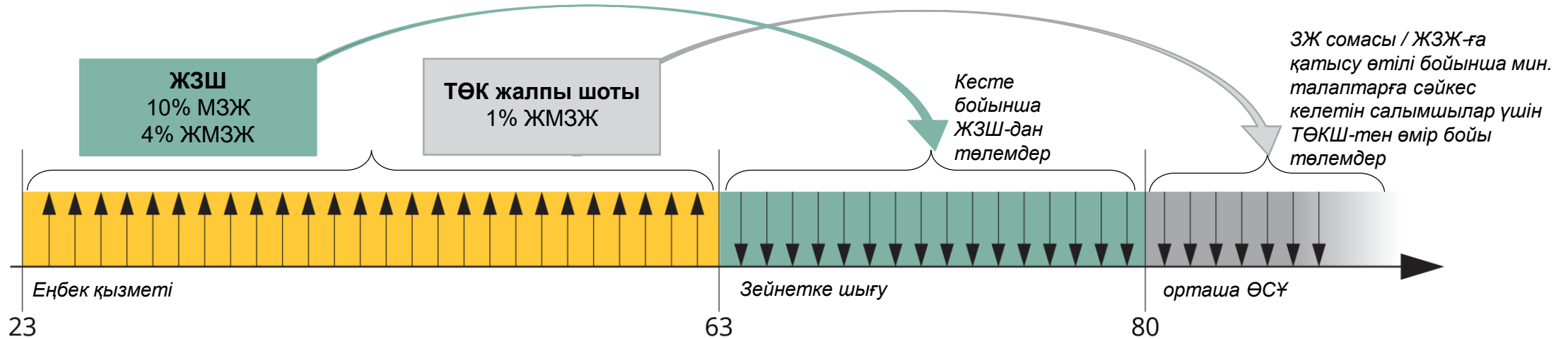
ЖМЗЖ кезең-кезеңмен енгізу есебімен жарналарды үлестіру

Жыл	ЖЗШ	ТӨКШ	ЖМЗЖ жарнасының жиыны
2024	1,5%	-	1,5%
2025	1,5%	1%	2,5%
2026	2,5%	1%	3,5%
2027	3,5%	1%	4,5%
2028 ж. бастап және ары қарай	4%	1%	5,0%

ЖЗЖ-дан төлемдердің өмір бойы берілуін қамтамасыз ету

Салымшының өмірлік циклі

Өмір бойы төленетін зейнетақы (зейнетақы кепілдігін қамтамасыз ететін шоттан)

БЖЗҚ-дан

ТӨКШ БЖЗҚ-да қалыптасады

Зейнетақы жинақтары ЖЗШ-да таусылған кезде: БЖЗҚ белгіленген жыл сайынғы индексациямен, ЖЗШ-дан кесте бойынша соңғы төлем деңгейінде салымшыларға төлемдерді жүзеге асыруды жалғастырады.

Сингапур тәжірибесі:

Зейнет жасына толған кезде: салымшы CPF-та (Central Provident Fund) **стандартты** (жедел аннуитет), не **базалық** (кесте бойынша + кейінге қалдырылған аннуитет) **зейнетақы жоспарын** таңдайды

ӨСК-ден

ТӨКШ БЖЗҚ-да қалыптасады

Зейнетақы жинақтары ЖЗШ-да таусылған кезде: төлемдердің белгіленген жылдық индексациясымен ӨСК нарығынан жедел аннуитет (стандартталған өнім) сатып алынады

Чили тәжірибесі:

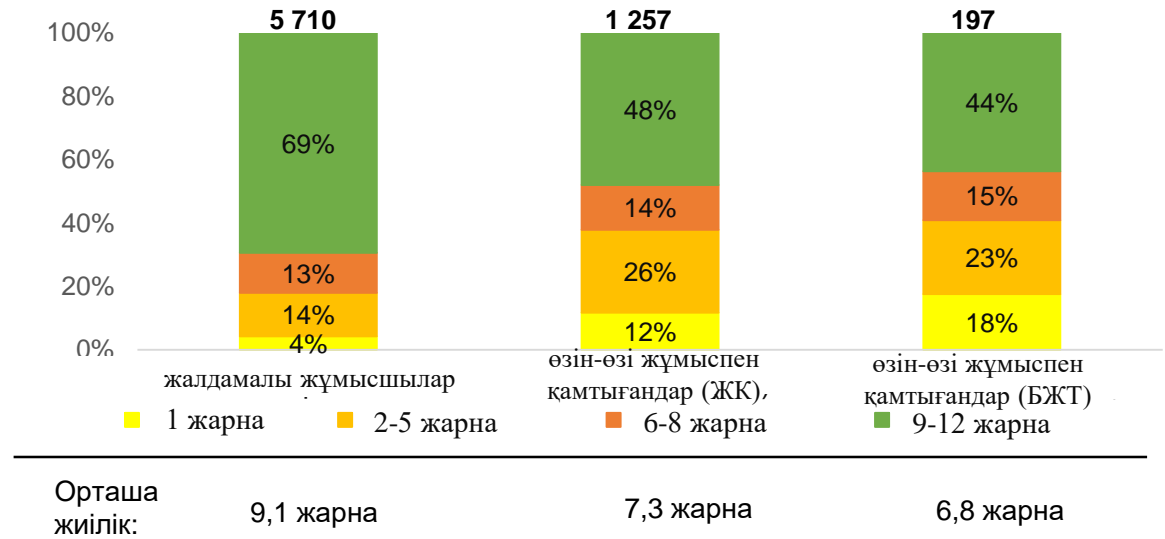
Зейнет жасына толған кезде: салымшы SCOMP бірыңғай онлайн жүйесінде консультациядан өтіп, сұраныс береді (жеке жағдайын, қажеттіліктерін мен артықшылығын ескере отырып), және барлық ӨСК-дан ұсыныстарды ала отырып, негізделген шешім қабылдайды.

Жинақтаушы зейнетақы жүйесі бойынша ағымдағы көрсеткіштер

БЖЗҚ-ға міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) бойынша көрсеткіштер

2023 ж. үшін	
<i>БЖЗҚ деректері бойынша:</i>	
Орташа жарнаның мөлшері, теңге	32 996
оның ішінде жалдамалы жұмысшылар бойынша, теңге	36 153
оның ішінде өзін-өзі жұмыспен қамтығандар, теңге	15 124
Түсімдердің орташа жүйелілігі	8,7 из 12
Кемінде 1 жарна төлеген салымшылар, мың адам	7 164
<i>Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша:</i>	
ҚР-дағы орташа айлық жалақы, теңге	360 765
ҚР-дағы медиандық жалақы, теңге	259 463

2023 жылы минимум 1 жарна төлеген МЗЖ салымшылары, мың адам

01.01.2024 жылғы жағдай бойынша:

- БЖЗҚ-да МЗЖ есепке алу бойынша **11 078 мың ЖЗШ**
- **9 488 мың адам** – экономикалық тұрғыдан белсенді халық, оның ішінде:
  - 6 906 мың адам – жалдамалы жұмысшылар,
  - 2 136 мың адам – өзін-өзі жұмыспен қамтығандар,
  - 446 мың адам – жұмыссыздар

ЖЗШ – жеке зейнетақы шоттары

Өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың төмен қамтылуы:

- **жарналарды төлеудің белсенділігі:** өзін-өзі жұмыспен қамтығандар санының 68%-ы 2023 жылы жарналарды төледі (*жалдамалы жұмысшылар бойынша 83%*)
- **жарналардың толық болуы:** өзін-өзі жұмыспен қамтығандардың медианды жалақыдан төмен табыстарынан аударымдары (*ҚР бойынша орташа айлық жалақыдан жалдамалы жұмысшылардың аударымдары*)
- **аударымдардың жүйелілігі:** 2023 жылы жарна төлеген өзін-өзі жұмыспен қамтушылардың 62%-ы жылына 6-дан 12 ретке дейін МЗЖ аударған (*салыстырмалы: жалдамалы жұмысшылар бойынша 82%*)

ЖЗЖ-ға өзін-өзі жұмыспен қамтушылардың қатысуы (олардың қызметкер ретіндегі мәртебесі бойынша)

қамту
 лайықтылық

ЖК ретінде тіркелген өзін-өзі жұмыспен қамтыған

Өзі үшін ЖТС+әлеуметтік аударымдар+зейнетақы жарналарын төлейді

2023 жыл: Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша
1 595 мың адам

қамту
 лайықтылық

Заңды тұлғаға АҚС шарты бойынша қызмет көрсететін фрилансер

Салық агенті фрилансер үшін ЖТС+әлеуметтік аударымдар+зейнетақы жарналарын аударады

2023 жыл: Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша 63 мың адам

+

Қызметкерлер болған жағдайда

қамту
 лайықтылық

ЖК ретінде тіркелген өзін-өзі жұмыспен қамтушылардың **жалдамалы жұмысшылары**

ЖК жұмысшылар үшін **Бірыңғай төлем төлейді (жаңа енгізулер)**

2023 жыл: Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша
714 мың адам

қамту
 лайықтылық

АҚС-сыз және ЖК ретінде тіркеусіз өзін-өзі жұмыспен қамтушы

Бірыңғай жиынтық төлем (БЖТ) төлей алатын, оның ішінде ЖТС, МЗЖ, МӘМСЖ, ӨА
(2024 жылдан бастап БЖТ тоқтатылды)

2023 жыл: БЖЗҚ деректері бойынша
272 мың төлеуші

қамту
 лайықтылық

Платформа немесе ұялы қосымша арқылы өзін-өзі қамтыған

Платформа операторы қызметкер үшін ЖТС+әлеуметтік аударымдар + зейнетақы жарналарын төлейді
(жаңа енгізулер)

2021 жыл: ҚР ЕХӘҚМ «Еңбек нарығы» есебінің деректері бойынша ~500 мың

ЖЗЖ-ға қатысуды қамту, толықтығы мен жүйелілігін арттыру бойынша ұсыныстар

Ұсыныс: нысаналы топтағы жеке тұлғалардың міндетті жарналарын мемлекет тарапынан қоса қаржыландыру мүмкіндігін көздеу (халықаралық тәжірибені ескере отырып)

Базалық талаптар:

Нысаналы топ:

Арнаулы салық режимі ретінде тіркелген ерікті қамтылғандар (жұмыс берушісіз еңбек ететін):

- 1) патент бойынша
- 2) арнайы ұялы қосымшаны пайдалану арқылы

Жарналардың мөлшері мен жүйелілігіне қойылатын талаптар:

ай сайынғы, 1 ЕТЖ-дан кем емес, табыс есебінен, яғни жылына **ЕТЖ-ың 120%** (102 000 теңге) мөлшерінде МЗЖ төлеу

Қоса қаржыландыру мөлшері: айына **ЕТЖ-дан 5%**, барлығы жылына **ЕТЖ-дан 60%** (51 000 тг)

Күтілетін нәтижелер (зейнетақы жинақтары және орнын ауыстыру коэффициенті (ОАК) бойынша):

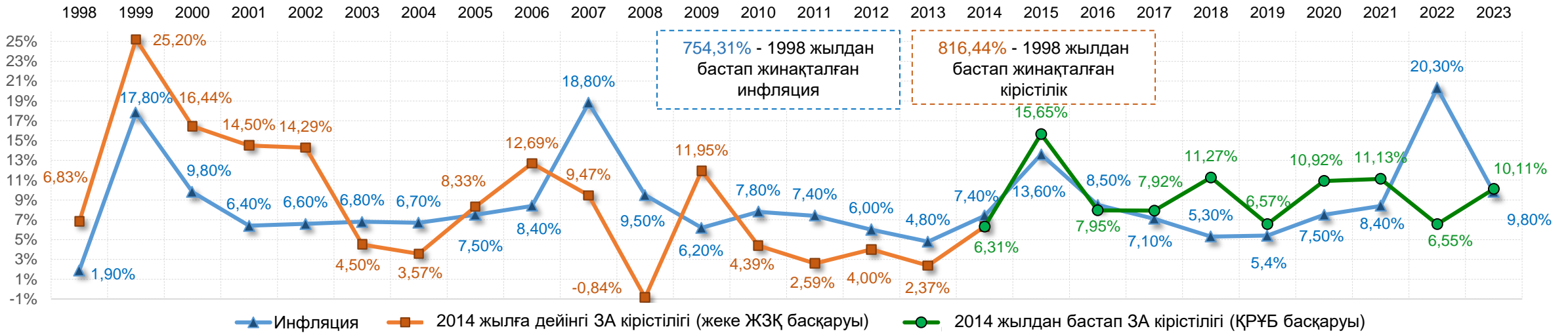
Еңбек өтілі	10% МЗЖ + 5% қоса қаржыландыру («4% + 1%» үлгісіне сәйкес)	
	ЗЖ сомыс, млн теңге	1 ЕТЖ-ға сәйкес ОАК, %
40 жас x 12 жарна (идеалды сценарий)	Барлығы 10,3 , оның ішінде: МЗЖ есебінен 7,4 қоса қаржыландыру есебінен 2,9	Барлығы 30,3 оның ішінде: МЗЖ есебінен 21,7 қоса қаржыландыру есебінен 8,6
30 жас x 12 жарна (шынайы сценарий)	Барлығы 7,7 , оның ішінде: МЗЖ есебінен 5,5 қоса қаржыландыру есебінен 2,2	Барлығы 22,6 оның ішінде: МЗЖ есебінен 16,5 қоса қаржыландыру есебінен 6,1

Елдердің халықаралық тәжірибесі (жұмыс берушісі жоқ өзін-өзі жұмыспен қамтыған жұмысшыларды қолдауға, олардың зейнетақы жүйесіне қатысуын арттыруға бағытталған): **Германия, Испания, Малайзия, Түркия, Уругвай.**

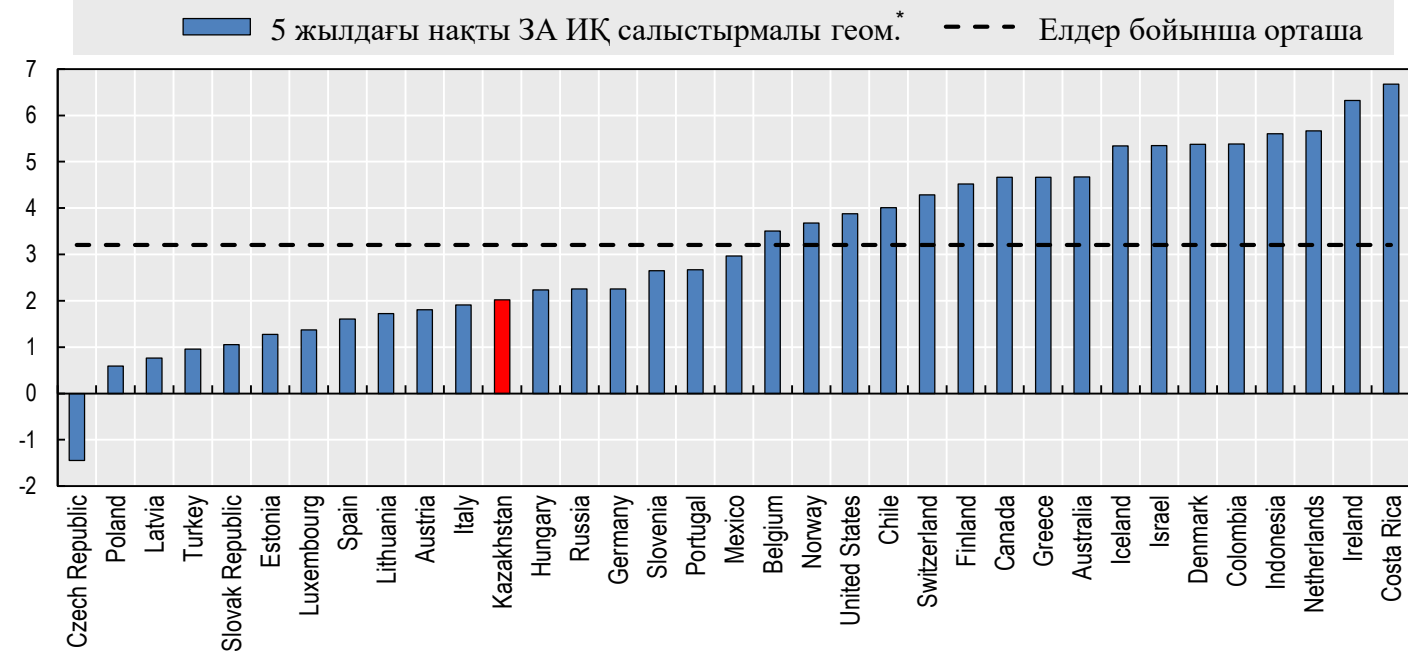
Мақсаты: табыстардың ашықтығын және зейнетақы жүйесіне қатысуын қамтамасыз ете отырып, көлеңкеден шығару (базалық зейнетақыны есептеу үшін пайдаланылатын еңбек өтілін қалыптастыру және қомақты зейнетақы жинақтарын қалыптастыру).

ЗА бойынша инфляция мен кірістіліктің нақты көрсеткіштерінің динамикасы

Қазақстандағы инфляция және зейнетақы активтерінің номиналды инвестициялық кірістілігі

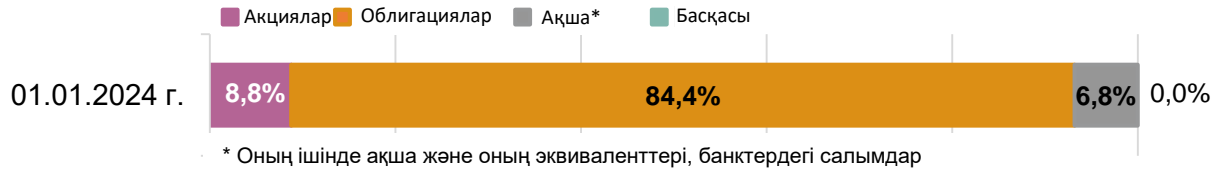

▲ Инфляция   ■ 2014 жылға дейінгі ЗА кірістілігі (жеке ЖЗҚ басқаруы)   ● 2014 жылдан бастап ЗА кірістілігі (ҚРҰБ басқаруы)

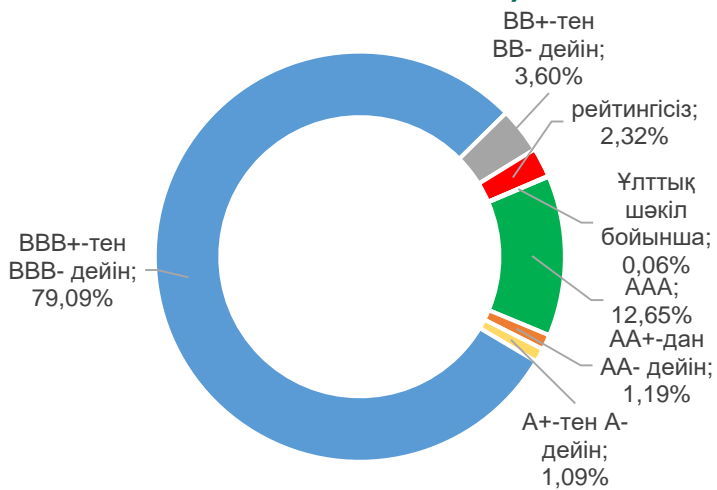

Зейнетақы активтері портфелінің құрылымы

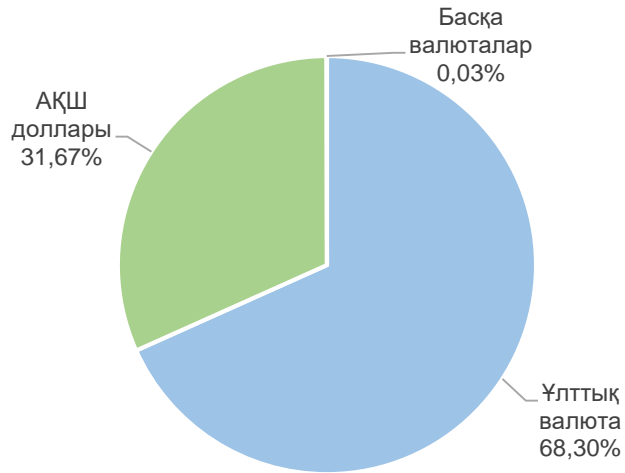
БЖЗҚ зейнетақы активтері (ЗА) портфелінің құрылымы (қаржы құралдарының түрлері бойынша, 01.01.2024 жылға)

ЗА портфелінің құрылымы (рейтингілер бойынша, 01.01.2024 жылға)

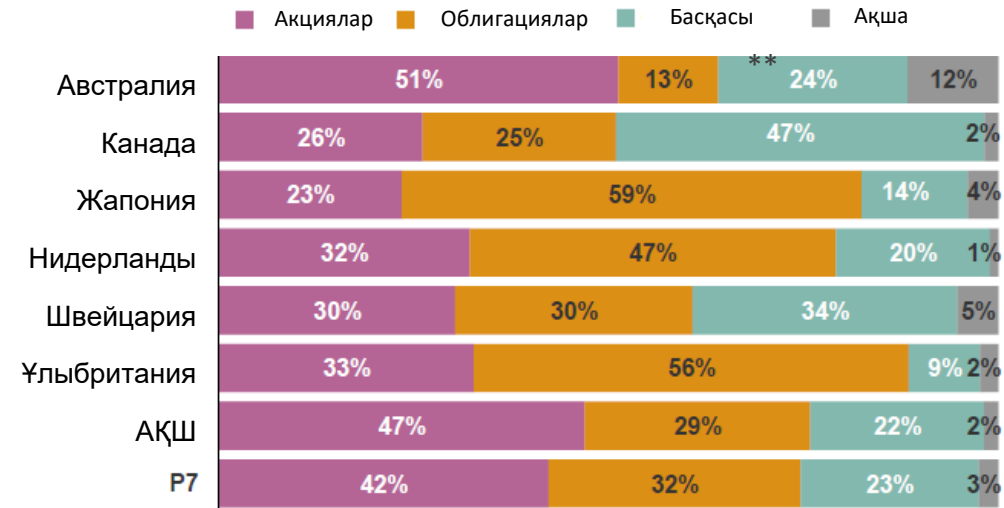
ЗА портфелінің құрылымы (валюта түрлері бойынша, 01.01.2024 жылға)

- ✓ **01.01.2024 ж. жағдай бойынша:** ҚРҰБ басқаруындағы ЗА көлемі - **17,8 трлн** теңге, оның ішінде теңгемен - **12,2 трлн** теңге (немесе **68,3%**), шетел валютасында - **5,6 трлн** теңге (немесе **31,7%**)
- ✓ **Валюталық портфельдің нысаналы аллокациясы:** дамыған елдердің облигациялары - **30%**, дамушы елдердің облигациялары - **25%**, инвестициялық деңгейдегі корпоративтік эмитенттердің облигациялары - **20%**, ғаламдық акциялар – **25%**

MCGPI 2023 жаһандық зейнетақы индексінің ұсынысы: зейнетақы активтерінің 45%-на дейін өсіп келе жатқан активтерге (акциялар, балама қаржы құралдары) орналастыру қажет

2022 жыл үшін P7* ірі зейнетақы нарықтарының портфельдерінің құрылымы (GPAS 2023 WTW есебінің деректері бойынша)

*ғаламдық зейнетақы активтерінің шамамен 84%-ын қамтиды

** басқа активтерге жария емес акциялар, хедж-қорлар, инфрақұрылымдық инвестициялар, сақтандыру өнімдері, шикізат активтері және басқалар жатады

WTW – Willis Towers Watson – халықаралық сараптамалық, консалтингтік компания

МСGPI ұсынымдарына сәйкес зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар

ҚРҰБ және инвестициялық портфельді басқарушыларға (ИПБ) қатысты:

- **ұзақ мерзімді** болашақта сыртқы және ішкі активтер бойынша нақты инвестициялық кірісті таргеттеу мүмкіндігі (кризистік кезеңдерді қоспағанда)
- **валюталық портфель үлесін** кезең-кезеңмен көтеру (халықаралық тәжірибені және зейнетақы активтерінің көлемінің біртіндеп өсуін ескере отырып)
- **аз консервативті** инвестициялық басқару (кірістілікті арттыру мақсатында):
  - сыртқы активтер бойынша – өсетін активтерге инвестицияларды қосу
  - ішкі активтер бойынша – квазимемлекеттік сектордың БҚ-на және МБҚ-на инвестициялау үлесін кезең-кезеңмен төмендету; сенімді корпоративтік БҚ арқылы экономикаға инвестицияны арттыру
- бәсекеге қабілетті инвестициялық басқару нарығын дамыту және инвесторлардың мүдделерін ескеру мақсатында, салымшылардың түрлі инвестициялық стратегиялары бар, бір немесе бірнеше портфельдерді (басқарушы компаниялардан) таңдау құқығы негізінде **көп портфельді басқаруды енгізу**